

Motion till riksdagen

1988/89: Kr247

av Stina Gustavsson m. fl. (c)

Stödet till hembygdsrörelsen

Riksförbundet för hembygdsvård tog 1986 initiativ till att samla hela hembygdsrörelsen och folkrörelse-Sverige till en gemensam kamp för en levande bygd och natur. Bakgrunden till detta initiativ var att man i hembygdsrörelsen kände ett stort hot mot vårt kulturlandskap och det levande kulturarvet i form av växter och djurarter. Hotet hänger samman med den snabba befolkningsomflyttningen till storstadsområdena, rationaliseringen inom jord- och skogsbruk samt problemen med ökade industriutsläpp och giftanvändningen.

Riksförbundets initiativ emottogs mycket positivt, vilket ledde till att en nationell folkrörelsekommitté för en levande bygd och natur kunde bildas i februari 1987. Till denna kommitté har idag 98 folkrörelser anslutit sig. Folkrörelsekommitténs verksamhet samordnas med glesbygdsdelegationens kampanj "Landsbygd 90" under det gemensamma temat "Hela Sverige skall leva". Aktiviteterna utgör Sveriges insatser i Europarådets kampanj för en levande landsbygd.

Genom att initiativet togs från hembygdsrörelsen har ett stort ansvar vilat på riksförbundet, hembygdsförbunden och hembygdsföreningarna för att verksamheten i form av studiecirkelarbeta, lokala arbetsgrupper/bygdekommittéer, länskommittéer m. m. har bildats och verksamheten kommit igång. Idag deltar över 100 000 människor aktivt i mobiliseringsarbete och opinionsbildning. En process har startat som kommer att vända trender och som kan ge förutsättningar för att det även i framtiden kan bevaras en levande bygd och ett öppet och levande kulturlandskap till kommande generationer. En omistlig kulturskatt, inte bara för Sverige utan för hela Europa kan därmed räddas, om arbetet kan ges fortsatt stöd och ekonomiska resurser.

Denna insats har från hembygdsrörelsen kunnat genomföras tack vare sponsringsstöd från näringslivet, vilket tyvärr kan skapa ett beroendeförhållande.

Riksförbundet för hembygdsvård har under en lång följd av år haft stora problem med att klara finansieringen, eftersom statsbidragen ej har utvecklats i takt med kostnadsfördyringen, t. ex. löner, hyror, porto- och telefonkostnader. Verksamheten har ej heller varit av sådan omfattning att den kunnat prutas ner, utan kraven på stöd från centralt håll har bara ökat i takt med det ökade intresset för kultur- och miljövård. Kortsiktigt har budgetunderskott fått lov att täckas genom anordnande av rikslotteri som belastat föreningarna i förhållande till medlemstal. Detta har inneburit att

ideell arbetskraft, som bättre behövs för kulturvårdande insatser, har måst användas för lottförsäljning.

Hembygdsrörelsens egeninsatser i kulturmiljövården kan värderas till mångmiljonbelopp. Det är en resurs som inte bara är värdefull i rena pengar, utan som också ger ett personligt engagemang. För att denna resurs skall kunna tas tillvara och utvecklas, fordras ett ökat stöd från samhällets sida på alla nivåer.

I regeringspropositionen 1987/88:104 "Kulturmiljövård" redovisar kulturminister Bengt Göransson sin syn på kulturmiljövårdens allmänna inriktning. Under huvudrubriken "Prioriterade insatser inom kulturmiljövården" betonas vikten av vidgade ambitioner, när det gäller att tillvarata kulturvärdena i den yttre miljön. Han säger vidare: "Det behövs en ny syn på vad som skall bevaras för framtiden. Bl. a. måste värdet av samlade bebyggelsemiljöer framhållas starkare och odlingslandskapets kulturvärden måste uppmärksammas. I arbetet för att utveckla en rik och stimulerande lokal miljö måste kulturvärdena tillvaratas som en av de grundläggande resurserna".

Under rubriken 3.4 "Information och kunskapsuppbyggnad om kulturmiljöns värden" säger kulturministern följande: "*Mitt förslag*: Insatser för information och kunskapsuppbyggnad får en framskjuten position i kulturmiljöarbetet ... *Skälen för mitt förslag*: "Med de mål och de utgångspunkter för kulturmiljövården som jag har angivit är uppbyggnad och förmedling av kunskaper och information om kulturmiljövårdens olika aspekter strategiskt viktiga uppgifter. Hänsyn och aktsamhet om kulturmiljöns kvaliteter förutsätter att den som förväntas visa hänsynen själv sätter värde på och är medveten om dessa kvaliteter. Värdningen förutsätter kunskaper om de förhållanden som betingat miljöns gestaltning. Kunskaper behövs också om hur man går till väga för att få goda resultat när den yttre miljön skall utvecklas.

Det gäller i ett översiktligt sammanhang lika väl som i detaljer. Det är i hög grad fråga om att främja ett folkbildningsarbete inom detta område".

Vidare säger kulturministern: "En bas för kulturmiljövården är de enskilda medborgarnas engagemang. Det kanaliseras i hög grad genom bildningsförbundens cirkelverksamhet och genom hembygdsföreningarna ... I detta sammanhang vill jag främst betona vikten av att den offentliga kulturmiljövården samverkar med och aktivt stödjer frivilligt engagemang och arbete. Kontakterna med bl. a. hembygdsrörelsens organisationer på central och regional nivå är betydelsefulla för RAÄ och länsstyrelserna liksom självfallet också för läns museerna, som ett sätt att kanalisera de breda medborgaropinionerna in i myndigheternas arbete".

Utifrån dessa perspektiv, vilka riksdagen ställt sig bakom, är det angeläget att Riksförbundet för hembygdsvård står väl rustat att förmedla information och stimulera verksamheten. Den förväntade utvecklingen inom kulturmiljövården, efter de nya riktlinjer som presenteras i propositionen, ställer även allt större krav på riksförbundet vad gäller kontaktverksamhet med Riksantikvarieämbetet och andra myndigheter för inhämtande av information och förmedling till den samlade hembygdsrörelsen.

Det är som vi ser det också mycket angeläget att Riksförbundet för hembygdsvård kan fortsätta den försöksverksamhet som startades bland ungdom i anslutning till Världsungdomsåret 1985. Denna försöksverksamhet har nämligen visat att det finns ett stort intresse bland barn och ungdomar kring bygdens historia. Genom att de blir medvetna om den historiska bakgrunden ökar ansvaret för kulturarbetet och förvaltningen till kommande generationer.

En utveckling av svensk hembygdsrörelse. ökat intresse bland allmänheten för kulturmiljöfrågorna och sökandet av den egna kulturella identiteten samt intentionerna i kulturmiljövårdspropositionen ställer stora krav på riksförbundet.

Riksförbundet måste ligga före utvecklingen med information, utbildning och materialframställning, om den lokala verksamheten skall genomföras av den samlade organisationens inriktning och målsättning. Detta är ytterst viktigt idag, då de samhälleliga resurserna ser ut att bli allt knappare och man måste hysa allt större tillit till de ideella organisationerna.

Vi anser att Riksförbundet för hembygdsvård bör tilldelas 1 miljon kr i driftsbidrag under kommande budgetår, att utgå ur anslaget F28, Kulturmiljövård, information och utvecklingsverksamhet. Anslaget bör räknas upp med 700000 kr.

Hemställen

Med hänvisning till vad som i motionen anförts hemställs
att riksdagen under anslaget F28, Kulturmiljövård, under konto
information och utvecklingsverksamhet, anvisar ett i förhållande
till regeringens förslag med 700000 kr förhöjt anslag.

Stockholm den 20 januari 1989

Stina Gustavsson (c)

Jan Hyttring (c)

Stina Eliasson (c)

Bengt Kindbom (c)

Görel Thurdin (c)

Larz Johansson (c)

Marianne Andersson (c)

Marianne Jönsson (c)

Pär Granstedt (c)